

צדק פיננסי בגירושים

בית המשפט לענייני משפחה קובע פרמטרים לחישוב פערי כושר ההשתכרות בין גרושים/פרודים, לצורך פיצויו של בן-הזוג החלש

כ אשר בני-זוג שיש להם נכסים משותפים עומדים להתגרש - בתי-המשפט למשפחה נוהגים למנות, בהתאם לצורך, שמאי מקרקעין כדי לשום נכסי מקרקעין משותפים של בני-הזוג. בתי-המשפט נוהגים גם, במקרים מתאימים, למנות רואה-חשבון ו/או אקטואר במטרה לחשב ולהעריך את השווי העכשווי (מהוון) של זכויות כספיות עתידיות ועוד.

התשתית העובדתית לחישובים ולשומות מונחת בפני אותם מומחים (נסח טאבו, תלושי שכר, אישורי קופות גמל, חסכונות בנקאיים וכיו"ב), ולכן עשיית החישובים אינה דורשת השלמה, הבהרה או הוראה נוספת מטעם בית-המשפט.

עם זאת, כאשר בית-המשפט נדרש לאיזון משאבים בין בני-הזוג, עליו (כנעותר) להתייחס גם להון האנושי של המתדיינים, לכושר ההשתכרות שלהם ולכנייתו של אותו פוטנציאל במהלך הנישואים. אולם במקרים כאלה אין ל"צר בית-המשפט" אותו מומחה שיגיש חוות-דעת לעניין זה. מכאן (ובשל אי-הבהירות בנושא זה) ראויה להכרה פסיקתו של סגן נשיאת בית משפט לענייני משפחה במחוז ת"א, השופט נפתלי שילה. השופט שילה דן בתיק גירושים שמשקף מציאות נפוצה: איש ואישה מנהלים משקבית משותף וחיים תחת קורת-גג אחת כבני-זוג שנישאו או כידועים בציבור. האישה או האישה משתכרים פי כמה וכמה מבן-הזוג. האם הפרשי ההשתכרות מקימים לצד החלש אפשרות חוקית לתבוע בגין הפרשי ההשתכרות, ומה הם התנאים שגובשו כך שבהצטברותם ניתן יהיה לפצות בסכום חד-פעמי את בן-הזוג "הנחות" ביכולתו להשתכר בעתיד לעומת בני-הזוג. שאלה זו, אף כי נדונה בעבר, וקיבלה מענה פרטני בכל מקרה ומקרה, ללא קריטריונים וכללים ברורים, נדונה לאחרונה בפסק דין תקדימי בבית-משפט לענייני משפחה ברמת-גן. שם - בהסתמכו על הגישות השונות שמצאו ביטוי בפסיקה, בספרות המשפטית וגם בספרות אמריקאית, ייצב השופט שילה מעין נוסחה לקביעת סכום הפיצויו שלו יהיה זכאי הצד "החלש" מבן-הזוג, שלו נזקף כושר ההשתכרות גבוה יותר.

מדובר בפסק-דין ראשון שמנסה לנסח שיטת חישוב מתודית, ולמעשה לראשונה נקבעו פרמטרים לחישוב פערי כושר ההשתכרות בין

גרושים/פרודים כדי לפצות את בן-הזוג החלש. בית-המשפט נטל פרמטרים הכוללים את משך תקופת הנישואים (כאן אימץ בית-המשפט את הגישה האמריקאית שלפיה 1% מן הפער ייוקף לכל שנת נישואים); גיל בני-הזוג; הזכויות האחרות שבן-הזוג "הנחות" זכה במסגרת איזון המשאבים; ההון האנושי של בן-הזוג "המוכשר יותר", שאיננו ולא היה תלוי בתרומת בן-הזוג "הביתי" (החלש, שהשתכרותו במשך השנים הייתה נמוכה יותר). במקרה שגדון בכיהמ"ש, היה

עד כה לא "נבנתה" שיטה לצורך ביצוע תחשיב הפיצויו בגין הפרש בכושר ההשתכרות. בית-המשפט קבע פרמטרים הכוללים את משך תקופת הנישואים; גיל בני-הזוג; הזכויות האחרות שבן-הזוג "הנחות" זכה במסגרת איזון המשאבים; ההון האנושי של בן-הזוג "המוכשר יותר"

מדובר באישה שהשתכרה 7,600 שקל לחודש ובאיש שהשתכר 23 אלף שקל בחודש. פער ההשתכרות ביניהם עמד על 15,400 שקל בחודש. אולם היות שהאיש חויב לשלם 3,000 שקל כמוזנות, הפער היה 12 אלף שקל. הואיל ובני-הזוג היו נשואים 22 שנה, מגיעים לאישה 22% מסכום זה (לפי 1% מהפעם לכל שנה).

במקרה הזה, הגיע בית-המשפט למסקנה שתקופת הפיצויו תהיה למשך שלוש שנים בלבד, כי האישה מקבלת סכום משמעותי במסגרת איזון המשאבים, והיא גם יכולה

לצאת לעבודה באופן מלא. לכן, סכום הפיצויו בסך 2,728 שקל לחודש (כאשר נלקחו בחשבון מרכיבים נוספים, כגון שווי החברה של הבעל ומוזנות) הוכפל ב-36 חודש, כך שהפיצויו שנקבע כאותו מקרה בגין הפרשי כושר ההשתכרות יעמוד על סך של 98 אלף שקל.

מסקנת הדברים היא, כי בבוא בית-המשפט לחשב את פערי ההשתכרות מונחת בפניו משנה סדורה של אלמנטים אשר באמצעותם יוכל לכמת את הפרשי ההשתכרות, ולפצות בהתאם את הצד שהשתכרותו וכושר ההשתכרותו נמוכים ונחותים מבן-הזוג, שסביר כי הקריש את עצמו במרוצת שנות הנישואים לקידומו, ליכולת ההשתכרותו ולהשבתה.

יצוין, כי הפיצויו בגין כושר ההשתכרות אינו בא על-חשבון איזון המשאבים, חלוקת הנכסים הפיננסיים, חישוב והערכת מוניטין - מוניטין אישי או עסקי; הפיצויו אינו קשור לנכסים עסקיים ולא-איזון שווי חברות וכיו"ב. נושא הפיצויו בגין הפרשי כושר ההשתכרות עומד בפני עצמו ולראשונה - נפסקה הדרך לחישוב נכון והוגן לקביעה שכו.

אמנם גם בפסק-דין קודמים שניתנו בסוגיה זו פסקו בתי-משפט למשפחה פיצויים בגין פערי כושר ההשתכרות, אולם אלו לא בוססו על עקרונות מנחים, אלא על-פי שיקול-דעת המוקנה לבית-המשפט למשפחה במקרים כאלה. כלומר, עד כה לא "נבנתה" למעשה שיטה לצורך ביצוע התחשיב של הפיצויו בגין הפרש בכושר ההשתכרות, ולא התפתחו "קווים כלליים" או "עקרונות מנחים" לצורך ביצוע החישוב. באחד מפסקי-הדין המנחים של השופט אליקים רובינשטיין וכן בסוגיה אחרת, נפסק כי שעה שביט-המשפט "נוקק" להכריע בין "טענות צודקות" של בעלי הדין, עליו לפסוק על-פי מבחני ההגיונות והצדק ב"שום שכל", להפעיל את השכל הישר באזנו בין האינטרסים של המתדיינים.

וכך, באותם עניינים שבמחלוקת בין בני-זוג, עניינים "חישוביים" (שומות, היוונים, איזונים וכיו"ב) לצד האפשרות להיעזר במומחה בתחומו, ניתן גם להיצמד למודל של השופט שילה, ולא לחרוץ את דין הסכסוך על-פי שיקול-דעת בלבד. ●

הכותב עוסק בדיני משפחה